

РЕЦЕНЗІЯ

Рецензента, Сохацької Олени Миколаївни, доктора економічних наук, професора, професора кафедри міжнародних економічних відносин Західноукраїнського національного університету на дисертаційну роботу

**Корнієнка Дмитра Богдановича на тему:
«Формування глобальної системи торгівлі відходами»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
051 – Економіка**

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Сучасний розвиток світової економіки характеризується масштабними трансформаційними процесами, що зумовлені переходом від традиційної лінійної моделі використання ресурсів до принципів циркулярної економіки. У таких умовах змінюється економічна роль відходів, які поступово перестають розглядатися виключно як екологічна проблема та набувають значення важливого джерела вторинних ресурсів, здатного впливати на структуру міжнародної торгівлі, формування нових виробничих ланцюгів і забезпечення ресурсної стійкості економік.

Актуальність дослідження визначається зростанням обсягів утворення відходів у світовому господарстві, посиленням конкуренції за природні ресурси, необхідністю підвищення ефективності використання матеріальних потоків та формуванням нових моделей міжнародного обігу вторинної сировини. В умовах посилення екологічних викликів міжнародна торгівля відходами набуває не лише природоохоронного, а й вагомego економічного значення, оскільки створює передумови для розвитку нових секторів економіки, формування доданої вартості та підвищення конкурентоспроможності держав.

Особливої уваги потребує дослідження механізмів функціонування глобальної системи торгівлі відходами в умовах посилення міжнародного екологічного регулювання, зміни правил транскордонного переміщення відходів та формування нових підходів до управління вторинними ресурсами. Трансформація глобальних потоків відходів, зміна ролі окремих країн у системі експорту та імпорту вторинної сировини, а також необхідність забезпечення

балансу між економічною ефективністю та екологічною безпекою актуалізують проведення комплексних економічних досліджень у цій сфері.

Для України зазначена проблематика набуває особливого значення у контексті європейської інтеграції, імплементації положень законодавства Європейського Союзу у сфері управління відходами, розвитку національної інфраструктури перероблення та використання потенціалу вторинних ресурсів як одного із напрямів економічного відновлення. Формування ефективної системи участі України у міжнародних потоках вторинної сировини може сприяти залученню інвестицій, розвитку циркулярних моделей господарювання та створенню нових конкурентних переваг на глобальному ринку.

У цьому контексті дисертаційна робота Корнієнка Дмитра Богдановича на тему «Формування глобальної системи торгівлі відходами» є актуальним та своєчасним дослідженням, спрямованим на розвиток теоретичних положень міжнародної торгівлі відходами, удосконалення методичних підходів до оцінювання глобальних потоків вторинної сировини та обґрунтування стратегічних напрямів інтеграції України у систему міжнародного обігу відходів в умовах розвитку циркулярної економіки.

Дисертаційна робота виконана відповідно до напрямів науково-дослідної діяльності Західноукраїнського національного університету, зокрема в межах держбюджетного дослідження «Концепція відбудови та зеленої реконструкції України» (державний реєстраційний номер 0124U00003), а також науково-дослідних тем кафедри міжнародної економіки ЗУНУ: «Геоелектроніка та цивілізаційні виклики розвитку глобальної економіки» (0121U111077) та «Циркулярна економіка як драйвер екологічної безпеки держави» (0125U004247).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Корнієнка Дмитра Богдановича дає підстави стверджувати, що сформульовані автором наукові

положення, висновки та рекомендації є достатньо обґрунтованими, достовірними та логічно пов'язаними між собою.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується чітким визначенням мети, завдань, об'єкта і предмета дослідження, їх взаємоузгодженістю, а також використанням сучасних теоретичних підходів до вивчення міжнародної торгівлі, циркулярної економіки та управління відходами. Структура дисертації забезпечує послідовне розкриття теоретичних засад формування глобальної системи торгівлі відходами, аналізу сучасних тенденцій її розвитку та визначення напрямів участі України у відповідних процесах.

Достовірність отриманих результатів підтверджується використанням широкої інформаційної бази, що включає наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, нормативно-правові документи, статистичні матеріали міжнародних організацій та Європейського Союзу. Застосування системного, порівняльного, статистичного, динамічного та кластерного аналізу дозволило автору здійснити комплексне дослідження сучасних процесів міжнародної торгівлі відходами та сформулювати аргументовані висновки.

Вагомим результатом роботи є проведений аналіз циркулярних економічних індикаторів, експортно-імпортних потоків відходів та визначення особливостей участі країн ЄС у глобальній системі торгівлі вторинною сировиною (п. 2.1, с. 66–75). Використання методів динамічного та кластерного аналізу дозволило виявити закономірності розвитку ринку відходів, визначити групи країн за особливостями їх позиціонування та обґрунтувати напрями вдосконалення системи управління вторинними ресурсами (п. 2.3, с. 82–104).

Науково обґрунтованими є положення щодо стратегічного позиціонування України у міжнародній торгівлі відходами через гармонізацію законодавства з вимогами Європейського Союзу, розвиток інфраструктури перероблення, формування регіональних кластерів та залучення інвестицій у сферу циркулярної економіки (п. 3.1–3.2, с. 122–129).

Отже, наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи Корнієнка Дмитра Богдановича є достатньо обґрунтованими,

достовірними та мають теоретичне і практичне значення для розвитку наукових підходів до дослідження міжнародної торгівлі відходами та формування сучасної політики управління вторинними ресурсами.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи

Наукова новизна дисертаційної роботи Корнієнка Дмитра Богдановича полягає у комплексному дослідженні процесів формування глобальної системи торгівлі відходами та розробленні науково обґрунтованих підходів до розвитку міжнародного ринку вторинної сировини в умовах становлення циркулярної економіки. Основні положення, що визначають наукову новизну дослідження, заслуговують на позитивну оцінку.

До найбільш вагомих результатів, що характеризують наукову новизну дисертації, належать:

- вперше обґрунтовано концептуальні засади формування глобальної системи торгівлі відходами як самостійного сегмента міжнародної торгівлі, визначено її роль у забезпеченні ресурсної ефективності, розвитку циркулярної економіки та трансформації міжнародних економічних відносин, а також виокремлено ключові механізми державного регулювання міжнародного обігу вторинної сировини;
- удосконалено теоретичні положення щодо оцінювання економічних наслідків функціонування глобальної системи торгівлі відходами, що дозволило комплексно охарактеризувати вплив регуляторних обмежень, логістичних витрат і природоохоронних вимог на ефективність міжнародного руху вторинних ресурсів;
- удосконалено науково-методичні підходи до аналізу функціонування циркулярних хабів та визначення особливостей просторової структури міжнародної торгівлі відходами, а також обґрунтовано сучасні тенденції зміни глобальних торговельних потоків після трансформації світової екологічної політики;
- удосконалено методичний підхід до використання результатів динамічного та кластерного аналізу при дослідженні міжнародної торгівлі

відходами, що дало можливість визначити особливості спеціалізації країн Європейського Союзу та оцінити рівень їх участі у глобальному ринку вторинної сировини;

- набули подальшого розвитку наукові підходи до вдосконалення інституційного забезпечення розвитку системи управління відходами в Україні шляхом гармонізації національного законодавства з нормативно-правовою базою Європейського Союзу, розвитку кластерних моделей, стимулювання інвестицій та розширення економічних механізмів підтримки циркулярної економіки;

- набули подальшого розвитку положення щодо стратегічних напрямів інтеграції України до глобальної системи торгівлі відходами на основі розвитку циркулярної економіки, цифровізації процесів управління відходами, зміцнення інституційної спроможності та активізації міжнародного економічного співробітництва.

Загалом наукова новизна дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованою, відповідає заявленому рівню дослідження та свідчить про особистий внесок автора у розвиток теоретичних і прикладних засад міжнародної торгівлі відходами й циркулярної економіки.

Теоретичне та практичне значення отриманих результатів

Отримані в дисертаційному дослідженні результати мають вагомое теоретичне значення, оскільки сприяють подальшому розвитку наукових підходів до дослідження міжнародної торгівлі відходами в контексті становлення циркулярної економіки. Запропоновані автором теоретичні положення та наукові узагальнення поглиблюють розуміння закономірностей функціонування глобального ринку вторинної сировини, розширюють методичний інструментарій аналізу міжнародних потоків відходів і створюють підґрунтя для подальших наукових досліджень у сфері міжнародної економіки.

Практична цінність дисертаційної роботи полягає в тому, що сформульовані автором висновки та рекомендації можуть бути використані під час удосконалення державної політики у сфері управління відходами, розвитку

інфраструктури їх перероблення, формування механізмів стимулювання циркулярної економіки та адаптації національного законодавства до європейських вимог. Запропоновані підходи також становлять практичний інтерес для суб'єктів господарювання, діяльність яких пов'язана з використанням вторинних ресурсів і розвитком екологічно орієнтованих моделей господарювання.

Практичне значення результатів дослідження підтверджується їх впровадженням у діяльність ТОВ «Октавіа Фінанс» та HIPSHOTDOT LTD, що засвідчено відповідними довідками. Крім того, окремі результати дисертації знайшли практичне застосування при створенні корисної моделі, захищеної патентом України № 158822 «Автономна система використання дощової води для багатоповерхових будинків», зареєстрованим 26 березня 2025 року.

Загалом результати дисертаційного дослідження характеризуються належною теоретичною та практичною значущістю, мають перспективи використання у науковій діяльності, освітньому процесі, а також при розробленні практичних рішень у сфері розвитку міжнародної торгівлі відходами та циркулярної економіки.

Повнота викладу матеріалів дисертації в публікаціях

Аналіз наукових публікацій Корнієнка Дмитра Богдановича свідчить про належний рівень апробації та висвітлення результатів дисертаційного дослідження. Основні положення, наукові результати та висновки, сформульовані у дисертації, знайшли своє відображення в опублікованих автором наукових працях.

За темою дисертаційного дослідження автором опубліковано 9 наукових праць, з яких 5 статей у наукових фахових виданнях та 4 публікації у збірниках матеріалів міжнародних науково-практичних конференцій. Тематика опублікованих робіт відповідає предмету, меті та завданням дисертації й охоплює її ключові наукові результати.

Представлені публікації відображають результати дослідження у сфері міжнародної торгівлі відходами, розвитку циркулярної економіки,

функціонування глобального ринку вторинної сировини та обґрунтування стратегічних підходів до інтеграції України у міжнародні процеси управління відходами. Основні положення дисертації пройшли належну наукову апробацію та отримали фахове обговорення.

Вважаю, що кількість, рівень і зміст наукових публікацій повною мірою відповідають чинним вимогам, установленим для дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, та є достатніми для апробації й висвітлення основних результатів проведеного дослідження.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів

За результатами аналізу дисертаційної роботи та наукових публікацій Корнієнка Дмитра Богдановича можна зробити висновок, що представлені у дисертації наукові результати одержані автором самостійно та є результатом його особистої науково-дослідної діяльності.

Здобувачем особисто здійснено теоретичне опрацювання проблематики міжнародної торгівлі відходами, проведено комплексний аналіз функціонування глобального ринку вторинної сировини, досліджено сучасні тенденції розвитку циркулярної економіки та розроблено науково обґрунтовані рекомендації щодо посилення ролі України у міжнародній системі торгівлі відходами.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, наведені у дисертації, відзначаються авторським характером і є логічним результатом проведеного дослідження. У працях, підготовлених у співавторстві, особистий внесок здобувача чітко визначений, а в дисертаційній роботі використано лише ті наукові результати, які належать авторові або отримані за його безпосередньої участі.

Таким чином, особистий внесок Корнієнка Дмитра Богдановича в одержання наукових результатів є достатнім і не викликає сумнівів щодо самостійності виконання дисертаційного дослідження.

Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення

Дисертаційна робота Корнієнка Дмитра Богдановича відзначається раціональною структурною побудовою, що забезпечує послідовне висвітлення теоретичних, аналітичних та прикладних аспектів дослідження. Структура дисертації є цілісною та повністю узгоджується з визначеними метою і завданнями дослідження, що дозволило автору всебічно розкрити проблематику формування глобальної системи торгівлі відходами в умовах розвитку циркулярної економіки.

Матеріал дисертації викладено у чіткій логічній послідовності із дотриманням вимог наукового стилю. Автор коректно використовує сучасний науковий категоріально-понятійний апарат, аргументовано обґрунтовує власні наукові положення та забезпечує належний взаємозв'язок між окремими розділами, висновками й отриманими результатами дослідження.

Оформлення дисертації, стиль викладу, якість наукової мови та структура роботи відповідають установленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» та забезпечують належний рівень сприйняття результатів дослідження.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності

Під час ознайомлення з дисертаційною роботою Корнієнка Дмитра Богдановича та результатами її перевірки в системі «StrikePlagiarism» не встановлено фактів, які б свідчили про порушення принципів академічної доброчесності.

Дисертаційне дослідження має самостійний характер, ґрунтується на належному використанні наукових джерел, а всі запозичені положення оформлено з дотриманням вимог академічного цитування. Ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації чи інших порушень академічної доброчесності не виявлено.

Отже, дисертаційна робота Корнієнка Дмитра Богдановича на тему «Формування глобальної системи торгівлі відходами» відповідає принципам

академічної доброчесності та встановленим вимогам до дисертаційних досліджень.

Зауваження до роботи та її дискусійні положення

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу Корнієнка Дмитра Богдановича, її наукову новизну, практичну спрямованість та рівень обґрунтованості отриманих результатів, вважаю за доцільне висловити окремі зауваження і побажання, які мають дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження.

1. У першому розділі дисертації автором ґрунтовно досліджено теоретичні засади формування глобальної системи торгівлі відходами. Разом із тим, доцільним було б ширше висвітлити еволюцію міжнародних підходів до розвитку циркулярної економіки та більш детально охарактеризувати сучасні тенденції трансформації світового ринку вторинних ресурсів (п. 1.1–1.2, с. 19–45).

2. Позитивно оцінюючи проведений аналіз міжнародної торгівлі відходами, варто зазначити, що роботу могли б посилити порівняльні оцінки ефективності національних моделей управління відходами в окремих країнах Європейського Союзу та їх впливу на конкурентоспроможність економік (п. 2.1–2.2, с. 66–81).

3. Використання автором сучасного аналітичного інструментарію є безперечною перевагою дослідження. Водночас перспективним напрямом подальших наукових пошуків могло б стати застосування економетричних або сценарних методів для прогнозування розвитку міжнародної торгівлі вторинною сировиною в умовах посилення екологічних вимог (п. 2.3, с. 82–104).

4. Запропоновані автором рекомендації щодо інтеграції України до глобальної системи торгівлі відходами є обґрунтованими та практично значущими. Разом із тим, окремі положення третього розділу доцільно було б доповнити оцінкою потенційних ризиків реалізації запропонованих заходів, зокрема фінансових, інституційних та регуляторних (п. 3.2–3.3, с. 122–134).

5. У роботі достатньо уваги приділено питанням розвитку міжнародної торгівлі відходами, однак окремого розгляду могли б набути сучасні цифрові інструменти простежуваності руху відходів, використання цифрових платформ, електронних реєстрів та технологій штучного інтелекту для підвищення прозорості міжнародного обігу вторинної сировини.

Наведені зауваження не мають принципового характеру, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях. У цілому дисертація Корнієнка Дмитра Богдановича є завершеним, самостійним і якісно виконаним науковим дослідженням, результати якого мають наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність.

Загальний висновок та оцінка дисертаційної роботи

Дисертаційна робота Корнієнка Дмитра Богдановича на тему «Формування глобальної системи торгівлі відходами», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка», є цілісним і завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне наукове завдання, що полягає у поглибленні теоретичних положень, удосконаленні методичних підходів та розробленні практичних рекомендацій щодо розвитку глобальної системи торгівлі відходами в умовах становлення циркулярної економіки.

Отримані автором результати характеризуються науковою новизною, достатнім рівнем обґрунтованості та достовірності, мають теоретичну цінність і практичне значення. Висновки дисертації є логічними, випливають зі змісту проведеного дослідження, а запропоновані рекомендації можуть бути використані під час формування державної політики у сфері управління відходами, розвитку циркулярної економіки та вдосконалення механізмів інтеграції України до міжнародних ринків вторинної сировини.

За змістом, рівнем виконання, науковою новизною, практичною значущістю, повнотою висвітлення результатів дослідження у наукових публікаціях, а також дотриманням принципів академічної доброчесності

дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами).

З огляду на викладене, вважаю, що Корнієнко Дмитро Богданович успішно виконав дисертаційне дослідження на актуальну тему, а його робота відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

Доктор економічних наук, професор
професор кафедри міжнародних
економічних відносин
Західноукраїнського національного
університету

Олена СОХАЦЬКА

